

Fotograf med blick för det mänskliga

Konstigt nog är det alla söndagsmornarna på Nya Kondis jag just nu minns starkast.

Det är han och jag på övervåningen och nästan inga andra gäster. Servitrisen utförde sina sysslor med vispgräddan till den varma chokladen i det lilla utrymme bredvid och vi talade oavbrutet om fotografi. Bilder, fotografier och teknik. Det var han som sa Leica, Tri-X och D-76, första gången och det lät som poesi.

Jag var ung och han lärde mig det väsentliga. Snabbt, nästan forcerat fick han alltid fram de viktigaste namnen. Eugene Smith, Josef Sudek, Bruce Davidson och Mary Ellen Mark. Hos honom bläddrade jag första gången i den exklusiva amerikanska tidskriften "Aperture".

Han blev mitt fotografiska universitet och undervisningen skedde nästan uteslutande på Caféer.

En av hans bilder från 1968, av alla år, fascinerade mig intensivt.

En gata med en husfasad. Skuggor från några nakna träd. Ett tillfälligt rum med ett oroligt mönster av ljus och skugga och tätt mot väggen, ett barn. Som i all stor fotografi, är det något som direkt angår och som har med den egna erfarenheten att göra.

Vad vi inte ser i bilden är fotografen som registrerat och börjat berätta. Han står där på andra sidan gatan. Kanske han minns, kanske han vet. Tyst utför han rörelsen med pekfingeret på kameran. Gatan, vägen och skuggorna blir tillsammans med barnet något inom oss själva.

Jag lärde av Bengt-Göran att fotografi är ett språk och att det står närmare poesins än romanens.

Jag vet få fotografier som så intensivt förenade sin egen vardag med sitt fotografiska arbete. Bengt-Göran Carlsson levde för sin

fotografi, talade om fotografering och fotografier i stort sett all sin vakna tid. Till saken hör att jag knappast lärt känna någon som också samtidigt formligen slukade litteratur. Han var en mycket belastad person som läst alla de stora författarna, oavsett varifrån de kom.

När vi startade Galleri Fotograficentrum 1978 på Järntorgsgatan 9 var det till stora delar genom Bengt-Görans försorg. Hans kunskaper och entusiasm var avgörande. Han gav oss mod. Vi yngre tog de nödvändiga kontakterna med hyresvärd och kommun men han kände fotograferna. Han var en spinnande dynamo i bakgrunden.

Christer Strömholm var hans lärare på fotokolan i Stockholm 1967-1969 och kom att bli något av en mentor och en sorts fadersfigur. Naturligtvis betydde den kontakten att vi kunde visa Örebro publiken flera uppmärksammade utställningar med Strömholms bilder före andra gallerier och

museer i Sverige. Fotografen Anders Petersen kom också att bli en betydande vänskap för Bengt-Göran.

Galleriet blev en gemensam erfarenhet under 25 år. Hundratals utställningar och möten med fotografier och Bengt-Göran var alltid med. Hans skratt och kompromisslösa inställning till fotografi, hans enorma utblick kommer många att sakna, nu när han är borta.

Att ledas från ett ögonblick till ett annat gick alltid så lätt i Bengt-Görans egna bilder. Från ett händelserikt gatuliv, via barnskratt eller ett ungt omfamnande par, till institutionernas – speciellt sjukvårdens – vardag.

Han föddes 1938 i Mariestad. Kom omkring 1960 i kontakt med fotoklubben där och lärde sig de första grunderna av bl.a. Rune Marberg. Som i så många andra fotoklubbar tävlades det och man skickade runt

sina bilder både inom och utom landet. Han kom till Örebro och blev medlem i fotoklubben Focus. Under 5-6 år var Bengt-Göran ett välkänt namn i tävlings-sammanhang. Efter ett par utländska tävlingar fick han en besvärande stämpel, som "flickfotograf".

Enligt Bengt-Göran är åren på fotokolan på sextioalet i Stockholm avgörande för såväl hans personliga som fotografiska utveckling. Han vaknar politiskt och han lär sig grunderna för det dokumentära arbetssätt han kommer att vara trogen så länge han är yrkesverksam. Att närma sig människor, få kontakt, ta ansvar och följa upp.

Han förfinar även skickligheten i mörkrummet, varmvattnet, försiktigt från en kastrull på kopian i ett avgörande moment i mörkrummets mörker och blodlutsaltet för de finaste högdagarna. Han visste hur själen kunde lockas fram

ur en bild. Jag har aldrig sett någon jobba så snabbt, säkert och enkelt i ett mörkrum. Dagstidningar under skälarna, ett nästan påvert furstendöme. Hans kopior kan fortfarande direkt igenkännas i arkivet på den ledande bildbyrån "TIO-foto" i Stockholm, där han förblev stringer under alla år.

Ateljévärlden, instängd med bakgrunder, fondpapp och väntande bröllopspar passade honom inte. Hans liv är gatan och möten med människor.

Ett par jobb för tidningen VI, med Lena Larsson och uppdrag att dokumentera konstnärers arbeten bl.a. Ulla Viotti, blir början på frilansandets tid. Som första fotograf får han Örebro läns landstings stipendium 1969.

Under en resa till Polen följande år, träf-

far han en bonde och dennes familj i byn Puck nära Gdansk. Ur ett landskap nästan tecknat helt i grått lösgör han med kamerans hjälp under ett par dagar några personer och deras öden. Från arbetet med djuren, till stoltheten kring det enkelt dukade bordet med vodkan på hedersplats.

Det är här hans dokumentära stil tar form och som han utvecklar till fulländning i den dokumentära skildringen från Loka Brunn.

Man känner alltid igen en bild av Bengt-Göran. Ofta ljusst kopierad och en stark ton av medmänsklighet, inte sällan med ett visst mått av vemod. Man stannar upp och igenkänner hur det är att vara mänskliga, inget mindre än det.

Astman förföljde Bengt-Göran under alla åren och till slut orkade inte lungorna mer. Hans många sjukhusvistelser

gav honom emellertid unika möjligheter till att fotografiskt kunna skildra delar av vården i vårt land. Värmen i dessa bilder av personal och patienter är unika och kommer att för all tid vara omistliga dokument från vår tid.

Han har funnits i hela mitt fotografiska liv och jag saknar honom oerhört, med och utan kamera.

CLAES GABRIELSON

Fotnot: Samtliga fotografier är tagna av Bengt-Göran Carlsson utom porträttet på honom som togs strax före hans bortgång av NA:s Anders Erkman. Claes Gabrielson är fotograf och arbetar som videoreporter vid SVT Örebro. Han är också frilansfotograf och aktuell med bilderna till Maja Hagermans bok "Försvunnen värld".